

Ds Jaco Zuurmond

22 februari 2015 – Eerste zondag van de VeertigDagentijd

Genesis 9, 8-17

Marcus 1,12-13

Beproeving

Gemeente van de Levende,

Het is een wonderlijke combinatie van lezingen die de roostermakers ons deze eerste zondag van de VeertigDagentijd voorleggen. Het Evangelie van deze eerste zondag, Invocabit, is vanouds het Evangelie van de beproeving in de woestijn. Alleen lezen we in het Marcusjaar natuurlijk de Marcusversie van dit verhaal – die toch wel opvallend kort is, vooral omdat er – in tegenstelling tot bij de andere Evangelisten - niets over de aard van de beproevingen wordt gezegd. En wonderlijk genoeg leggen de roostermakers vervolgens ook nog eens het slot van het zondvloed-verhaal ernaast.

Overigens hoort bij deze lezingencombinatie ook nog een lezing uit de brieven – waar vandaag gelezen hoort te worden uit de eerste Petrusbrief, die vertelt hoe Jezus in de nacht van zijn sterven op bezoek is geweest bij de doden van de zondvloed . Niet om hen nog een keer met een gelijkhebberig vingertje te vertellen hoe fout ze zijn geweest... maar om deze a.h.w. postuum alsnog bij zijn levensbeweging te betrekken. (Nee, net als u heb ik géén idee wat ik me daarbij voor moet stellen. Maar ik vind het wel een prachtig beeld. Want die mensen van de zondvloed... dat zijn wij toch?) Over de doodsgrens heen brengt Jezus bevrijding... zo vertelt Petrus in zijn brief... zelfs aan diegenen die eertijds door God verworpen waren. Over de doodsgrens heen raakt Jezus zelfs de bedrivers van het grootste kwaad aan... met zijn liefde.

¹ *Even een stukje roostertheorie. Sinds een jaar of veertig gebruikt de wereldkerk een driejarig leesrooster. Daarvoor besloeg het rooster van de kerk één jaar. Elke zondag had z'n eigen Evangelie, met bijpassende oud-testamentische lezing. En zo kwamen in 52 zondagen de belangrijkste geloofsthema's voorbij.*

In dat aloude rooster zaten eeuwen wijsheid verwerkt. Maar het was ook een beperking. Zeker toen langzaam maar zeker de traditie van het 'brevieren' wegviel, de dagelijkse lezing volgens het bij dat zondagsrooster horende 'brevier'. Toen bleven van de hele Bijbel eigenlijk alleen nog 52 korte fragmenten over.

Daarom besloot de kerk tot een uitbreiding van het rooster. Sinds eind jaren '60 van de vorige eeuw lezen we niet langer in één, maar in drie jaar het rooster rond. Elk jaar staat een ander evangelie centraal: Matteüs, Marcus, Lukas . Johannes heeft geen eigen kerkelijk jaar gekregen, maar allerlei fragmenten uit dat bijzondere Evangelie worden gebruikt om in liturgisch sterke tijden van de kerkelijke jaren van zijn collega-evangelisten bepaalde thema's extra verdieping te geven. We zullen hem ook deze Veertig Dagen tegenkomen.

Een bijkomend voordeel van de drie-jaarlijkse cyclus was, dat er drie keer zo veel ruimte kwam voor het Oude Testament. Dáár hebben de kerkelijke roostermakers werkelijk werk van gemaakt. Tal van nieuwe lezingen- en themacombinaties worden nu aangeboden. Dat zijn combinaties die eeuwen nodig hebben om te rijpen. We staan wat dat betreft nog maar aan het begin. En vandaar dat de roostermakers ons dit jaar vragen om toch eens wat beter naar het eventuele heen en weer tussen de beide lezingen van de zondag te luisteren. Wat willen de lezingen nu sámen vertellen?

Wel, voor de eerste zondag in de VeertigDagen in het Marcus-jaar, met dat ultrakorte beproevingsverhaal, biedt het rooster dus het slot van het zondvloedverhaal aan.

Dáárom dus het verhaal van Noach, op de eerste zondag van de Veertig Dagen in het Marcus-jaar. Op de zondag van de beproeving. Doordat het beproevingsverhaal volgens Marcus zo extreem kort is... kan je het niet lezen zonder ook te lezen over de doop van Jezus. Het éne verhaal gaat 'meteen' (dat zo kenmerkende Marcus-woord) over in het andere. En die doop van Jezus is de zondvloed... zo besef je ineens, door deze nieuwe combinatie van lezingen, door dat verhaal van Noach dat we erbij lezen.

Op de zondag van de beproeving gaat het over het kwaad in de wereld. Dat zó groot is dat een mens er radeloos van wordt. En niet alleen de mens wordt radeloos. Ook de Eeuwige in de hemel zit maar al te vaak met zijn handen in het haar als hij al het kwaad overziet dat zijn mensen bedrijven.

De doop van Jezus is het oordeel dat mensen over zichzelf hebben afgeroepen. Gods oordeel over het onvoorstelbare kwaad in de wereld. Het kwaad van de mensen, het kwaad in de wereld is zó groot, zit zó diep, dat alleen een grote zuivering nog kan helpen... zo vertelt dan ook het aloude zondvloed-verhaal.

Op zondag Invocabit in het Marcusjaar mogen we horen dat inderdaad die zuivering wordt voltrokken. Alleen niet van buitenaf. Maar van binnenuit. De zuivering komt op de eerste zondag van de Veertig Dagen niet als een vloed, maar als een kiem. In Jezus gaat de Eeuwige niet óver alles heen, maar dóór alles heen. Als belichaming van Gods betrokkenheid zal Jezus de liefde en de trouw vasthouden terwijl Hij afdaalt, ten onder gaat, tot in de diepste diepten van het menszijn... tot in de overvloed van menselijk kwaad en lijden – (want dát is de zondvloed: dat mensen in hun eigen kwaad verdrinken – en in díe vloed gaat Jezus in zijn doop ten onder... om dáár de liefde vol te houden). Tot in het diepst van het menselijk kwaad zal hij de mensen aanraken met zijn liefde. En zo, en alleen zo, zal het kwaad een einde vinden...

² *Ook Christus immers heeft, terwijl hij zelf rechtvaardig was, geleden voor de zonden van onrechtvaardigen, voor eens en altijd, om u zo bij God te brengen. Naar het lichaam werd hij gedood maar naar de geest tot leven gewekt. Hij is naar de geesten gegaan die gevangen zaten, om dit alles te verkondigen aan hen die ten tijde van Noach weigerden te gehoorzamen, toen God geduldig wachtte en de ark gebouwd werd. In de ark werden slechts enkele mensen, acht in totaal, van de watervloed gered, en dat water is een voorafbeelding van het water van de doop, waardoor u nu wordt gered. De doop wast niet het vuil van uw lichaam, het is een vraag aan God om een zuiver geweten. Hierom kunt u vragen dankzij de opstanding van Jezus Christus, die de hemel is binnengegaan en nu aan Gods rechterhand zit, terwijl de engelen, machten en krachten aan hem onderworpen zijn.*

Het zal een lange weg zijn, deze weg van weerloze liefde. De weg van de liefde die alle kwaad ondergaat. De beproevingen onderweg zullen talloos zijn. De beproeving om toch anders te reageren. Om tóch kwaad met kwaad te vergelden (Kopenhagen). Om toch terug te slaan als je geslagen wordt (Oekraïne). Om toch mee te gaan graaien in een zo egoïstische wereld (onze hele economie). De beproeving om tóch mee te gaan in het recht van de sterkste (dát is woestijn bij uitstek – maar een onleefbare wereld is het resultaat!) De beproeving om het geloof op te geven dat alleen liefde het antwoord kan zijn is ongekend. Het is één grote tocht door de woestijn, deze weg. Veertig dagen lang, veertig jaar lang, een leven lang.

Maar er is ons verteld dat één deze weg tot het einde is gegaan. En heeft volgehouden. Het recht van de zwakke heeft volgehouden. De liefde heeft volgehouden.

Vandaag zien wij hem uit het water opklimmen. Hij spoelt niet met zijn grote gelijk de wereld weg, maar dompelt zich onder in ons bestaan. De Geest die Hem dan bezielt laat hem niet vuurspuwend door het land gaan. Maar drijft hem ertoe zijn eigen zuiverheid van de liefde, als éniġ antwoord, te oefenen in de woestijn. Die zuiverheid is zijn bijdrage aan een nieuw bestaan voor alles en allen. En... er zijn mensen, nog steeds, die zich te midden van alle wereldgeweld, toch naar deze éne durven noemen.

Wat een lef!

Amen

[Met dank aan Piet van Veldhuizen, in De Eerste Dag]